



4.f.6. Voorkomen, detecteren en gepast reageren op grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van cliënten

G	Beoordeeld	MFC: CTZ dd. 12/12/2013 Gebruikersraad dd. 18/02/2014	OC: CTZ dd. 25/11 Gebruikersraad dd. 31/01/2014	Document-eigenaar Kwaliteitscoördinator
	Goedgekeurd	Directieteam dd. 19 december 2013.		

Proceseigenaar

(Ped)agogisch directeur

Doel

Deze procedure beschrijft wat we begrijpen onder "grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van cliënten", en hoe we dit in onze voorziening willen voorkomen, zullen detecteren en er gepast op zullen reageren. Dit conform het [Besluit van de Vlaamse Regering van 4/2/2011](#), art. 42 en 43.

Toepassingsgebied

Deze procedure is van toepassing op alle situaties van grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van cliënten die gebruik maken van de dienstverlening van de voorziening – m.a.w.: waarmee het MFC of OC een Protocol van verblijf, behandeling of begeleiding heeft afgesloten.

Noot: of de feiten al dan niet plaatsvinden in de dienstverleningscontext, en of de persoon die de feiten pleegt al dan niet een binding heeft met de voorziening heeft geen invloed op dit toepassingsgebied.

Verwante documenten

Formulieren:

- Formulier – Grensoverschrijdende gedrag – [Interne melding](#)
- Formulier – Grensoverschrijdend gedrag – [Signalenlijst](#)
- [Meldingsformulier VAPH](#) bij grensoverschrijdend gedrag.

Referentiekader:

- [Omzendbrief VAPH dd. 9 augustus 2012](#) mbt Meldpunt GOG + bijlage 1 'Strafbare feiten en hun definitie bondig samengevat'
- [Seksualiteit bij personen met een handicap](#), Ethisch advies visiegroep ethiek in welzijn en buitengewoon onderwijs Broeders van Liefde, revisie 2006.
- [Zorgvuldig omgaan met informatie](#), Ethisch advies visiegroep ethiek in welzijn en buitengewoon onderwijs Broeders van Liefde, revisie 2010.
- [Krijtlijnen bij \(het vermoeden van\) kindermishandeling](#), interne visietekst (nog in ontwerp)
- [Gids bij seksueel grensoverschrijdend gedrag](#), Sensoa.
- [Interne richtlijn mbt melding GOG aan het VAPH](#) (met dank aan OC Sint-Idesbald).

Termen en definities.

▪ Grensoverschrijdend gedrag:

- Vanuit perspectief van de cliënt: (cfr. overleg GOG 23/10)

De "grens" die door een bepaald gedrag wordt overschreden is altijd iemands grens en is dus per definitie subjectief. Wanneer dus een cliënt aanvoelt dat de grens van wat hij/zij toelaatbaar acht overschreden wordt moet er van grensoverschrijdend gedrag worden gesproken.

- Vanuit perspectief hulpverlener / context:

Rond de cliënt zijn er bepaalde regels die grenzen stellen aan zijn/haar gedrag t.a.v. andere cliënten, of aan het gedrag van anderen t.a.v. hem/haarzelf. Indien deze regels worden overtreden is er eveneens sprake van grensoverschrijdend gedrag. Het kan gaan om: (bron: voormalige procedure MFC)

- Omgangsregels, al dan niet geschreven, die gelden binnen de leefgroep of binnen de voorziening, en die de psychische en fysieke integriteit van jongeren waarborgen;
- Minimum-grenzen die worden vermeld in de visietekst "relaties en seksualiteit in de orthopedagogische zorg" – zie referentiekader;
- Grenzen bepaald door de wet.

Specifiek omtrent vermoeden van seksueel GOG zijn er voor een hulpverlener drie criteria op basis waarvan deze kan beoordelen of een bepaald gedrag grensoverschrijdend is. Dit indien directe info vanwege de cliënt ontbreekt (bron: gids Sensoa):

- Is er van beide betrokkenen toestemming voor het gedrag;
- Is er sprake van vrijwilligheid;
- Is er ook sprake van gelijkwaardigheid.

▪ Dader / slachtoffer:

In deze procedure gebruiken we deze begrippen enkel en alleen omwille van de duidelijkheid over de positie van een betrokken persoon in een situatie van (vermoeden van) grensoverschrijdend gedrag:

- Slachtoffer: de persoon die het grensoverschrijdend gedrag ondergaat;
- Dader: de persoon die het grensoverschrijdend gedrag stelt.

Het gebruik van deze begrippen houdt geen verband met de schuldvraag, want een antwoord hierop komt ons niet toe. Wij gaan in eerste plaats uit van hulp en ondersteuning.

Werkwijze

1. Voorkomen.

- We streven naar een evenwichtige persoonlijkheidsontwikkeling bij de cliënten. Een wezenlijk onderdeel hierbij is het aanmoedigen van zelfzorg, weerbare communicatie, sociale vaardigheden, het oog hebben voor een gezonde seksualiteitsontwikkeling en het aanleren om persoonlijke grenzen te respecteren.
- Aan elke medewerker en stagiair wordt een attest van goed gedrag en zeden, model 2, opgevraagd.
- Er is een permanente ondersteuning van de medewerkers.
- Er is een klachtenprocedure die kenbaar wordt gemaakt aan de cliënt bij de intake en op de website ter inzage is.

2. Detecteren.

- Het is de verantwoordelijkheid van elke medewerker om de ogen open te houden voor signalen van grensoverschrijdend gedrag en een vermoeden uit te spreken en bespreekbaar te stellen.

- Daar het herkennen van signalen van grensoverschrijdend gedrag geen eenvoudige zaak is, kan er gebruik gemaakt worden van het Formulier – Grensoverschrijdend gedrag – Signalenlijst. Hierbij wordt een overzicht gegeven van mogelijke signalen die kunnen wijzen op grensoverschrijdend gedrag.

Noot: De signalen die worden genoemd, kunnen een gevolg zijn van grensoverschrijdend gedrag, maar kunnen ook andere oorzaken hebben.

3. Gepast reageren.

Deze procedure kan beschouwd worden als een verbijzondering van de klachtenprocedure. Naar analogie met deze procedure kunnen daarom dezelfde niveau's worden onderscheiden:

Niveau 0 – de basis.

Melding:

Elke begeleider (opvoeder, therapeut) die GOG vermoedt of vaststelt heeft de plicht hiervan minstens melding te maken in het elektronisch dagboek. De mate van discretie waarmee dit wordt genoteerd dient in verhouding te staan tot de gevoeligheid van de informatie (aard van het GOG / is dader cliënt, medewerker, andere / ...)

Indien mogelijk wordt hierbij gemeld:

- Wie stelde het gedrag t.a.v. wie? Of: waarop is het vermoeden gebaseerd?
- Wat waren/zijn de omstandigheden?
- Welke actie werd al ondernomen?

Elke andere medewerker (uit logistiek of centraal departement) heeft de plicht het vermoeden of vaststellen van GOG te melden aan een begeleider of een lid van het afdelingsteam/CTZ OC. Ook aan medewerkers van de andere entiteiten wordt dit gevraagd. Begeleider of AT-lid / lid CTZ OC registreert eveneens in het dagboek – melding blijft dus voorlopig op niveau 0.

Plan van aanpak:

- Wanneer het GOG uitgaat van een cliënt en de melder (en/of het slachtoffer zelf) schat de draagwijdte in als beperkt volstaat deze melding, want:
 - De IB pikt de melding uit het dagboek op en integreert dit indien nodig in het handelingsplan.
 - Zonodig wordt hier tijdens IHP-bespreking op teruggekomen, en wordt de aanpak geëvalueerd.
- Indien het GOG uitgaat van een medewerker of andere maakt de best geplaatste functiehouder (OG – coördinator – directie - ...) dit met de betrokkene bespreekbaar.
- Wanneer de melder (en/of het slachtoffer zelf) inschat dat het vermoeden of de feiten een ernstige bedreiging inhouden van de fysieke of psychische integriteit van een cliënt en daardoor het dagdagelijks pedagogisch handelen overstijgen: zie niveau 1.

Noot: in tegenstelling tot de procedure "omgaan met klachten" is er in deze procedure reeds vanaf niveau 0 meldingsplicht.

Niveau 1 – MFC afdelingsteam (AT) of OC De Beweging Coördinatieteam Zorg (CTZ OC)

Melding:

- Een melding op dit niveau komt toe bij een lid van het AT of van het CTZ OC.
- In het OC gebeurt dit aan de hand van het formulier "[interne melding](#)". In het MFC wordt dit formulier pas gehanteerd bij ev. overgang naar niveau 2. Is dit formulier nog niet ingevuld, wordt afgesproken wie alsnog voor invulling instaat.
- Ontvangst van een melding, al dan niet adhv formulier, wordt steeds opgenomen in het verslag van het eerstvolgende overleg van het AT cq. CTZ OC.

Plan van aanpak:

- De melding wordt door het AT cq. CTZ OC geanalyseerd, en resulteert steeds in een "plan van aanpak".
- Dit plan kan onderdeel uitmaken van het verslag, maar kan ook in een apart verslag zijn opgenomen wanneer de opvolging van het GOG aan een ad-hoc groep met bijzondere samenstelling wordt toevertrouwd.
- Het "plan van aanpak" heeft geen vaste format, maar dient wel volgende elementen te bevatten:
 - begeleiding en hulpverlening aan de betrokken cliënt (slachtoffer) (therapie / inschakelen dienst slachtofferhulp/ info over [meldpunt 1712](#) / extra IHP cq. IOP...)
 - informatie verstrekken en begeleiding, ondersteuning bieden aan het team, (hierbij rekening houdend met privacy van zowel slachtoffer als dader)
 - onderhouden van contact met en begeleiden naastbetrokkenen
 - bepalen van de benadering van de dader (beëindigen van het GOG / therapie / inschakelen (jeugd)politie / aangifte justitie / wenselijkheid (extern) hulpverleningsaanbod / overwegen ontslag om dringende reden/ ...)
 - voorkomen van herhaling (onderzoek van preventieve maatregelen)
 - in- en externe berichtgeving (hoe wordt met deze info verder omgegaan?)
 - eventuele contacten met externe diensten (hetzij binnen hulpverleningskader, hetzij binnen een juridisch kader)
 - een taakverdeling en een timing voor alle bovenstaande elementen.
- Hetzij in het verslag van het AT/CTZ OC, hetzij in verslaggeving van de ad-hoc groep wordt dit plan opgevolgd, wat meteen een rapportage inhoudt aan directie.
- Indien het AT/CTZ OC acht dat (het vermoeden van) GOG vanwege de ernst of de aard van de feiten het mandaat van dit overleg overstijgt: zie niveau 2.

Niveau 2 – directieniveau.

Melding:

- Een melding kan op drie manieren het niveau 2 – directieniveau – bereiken:
 - Vanuit niveau 1, waarbij het AT/CTZ OC het formulier "interne melding" doorstuurt naar directie, aangevuld met een beknopte omschrijving van wat reeds op het eigen niveau werd ondernomen.
 - Geïnformeerd over de melding via verslaggeving AT / CTZ OC kan directie initiatief nemen om de situatie zelf in handen te nemen en de vraag stellen om de "interne melding" te ontvangen.
 - Ook een mondelinge of schriftelijke klacht die directie rechtstreeks bereikt kan betrekking hebben op een (vermoeden van) GOG. Conform de klachtenprocedure wordt deze melding teruggekoppeld naar niveau 1 om daar eerst te worden geanalyseerd.
- Ontvangst van dergelijke melding wordt steeds opgenomen in het verslag van het eerstvolgende overleg van het directieteam.

Plan van aanpak:

- Analoog aan niveau 1, wordt een melding op dit niveau door het directieteam geanalyseerd, wat (opnieuw) resulteert in een "plan van aanpak".

- Dit plan kan onderdeel uitmaken van het verslag, maar kan ook in een apart verslag zijn opgenomen wanneer de opvolging van het GOG aan een ad-hoc groep met bijzondere samenstelling wordt toevertrouwd. Indien reeds op niveau 1 een plan van aanpak werd opgemaakt zal dit tweede plan hiermee rekening houden.
- Hetzij in de verslaggeving van het directieteam, hetzij in verslaggeving van de ad-hoc groep wordt dit plan opgevolgd.
- Indien het directieteam na analyse van de melding vaststelt dat het gaat over (een vermoeden van): (zie richtlijn – bij verwante documenten)
 - feiten binnen de context van de dienstverlening;
 - feiten gepleegd door medegebruiker, personeelslid of een derde die handelt in opdracht van de voorziening;
 - feiten die als ernstig worden ingeschat
 doet het directieteam een melding bij het meldpunt GOG van het Vlaams Agentschap (gog@vaph.be) – dit adhv het meldingsformulier (zie boven bij verwante documenten).

Registratie

Wat	Wie	Waar
Situaties GOG niveau 0	Begeleiders	Elektronisch dagboek
	IHP-coördinator (MFC) / betreffende ortho (OC)	Verslag IHP / IOP
Melding niveau 1, plan van aanpak en rapportage	Verslaggever AT /CTZ OC (of ad hoc-groep)	Verslag overleg AT / CTZ OC (of verslag ad hoc-groep)
Melding niveau 2, plan van aanpak en rapportage	Verslaggever directieteam (of ad hoc-groep)	Verslag directieteam (of verslag ad hoc-groep)
Interne melding van (vermoeden van) GOG - in OC: bij overgang naar niveau 1 - in MFC: bij overgang naar niveau 2	Begeleider of staf lid die de melding doet	Digitale map enkel ter inzage door leden directieteam.
Melding aan het VAPH	Een lid van het directieteam	Digitale map enkel ter inzage door leden directieteam